

Συγκριτικό Εκκλησιαστικό Δίκαιο

Ενότητα 6η: Η ελληνική εθνική νομοθεσία (μέρος ΣΤ')

Κυριάκος Κυριαζόπουλος
Τμήμα Νομικής Α.Π.Θ.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Η ελληνική εθνική νομοθεσία (μέρος ΣΤ')

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

---

1. Άρθρο 13 του ν.4301/2014 (συνέχεια)
2. Άρθρο 14 του ν.4301/2014
3. Άρθρα 15-17 του ν.4301/2014

Σκοποί ενότητας

- Ανάλυση επιμέρους εννοιών που απαντώνται στα άρθρα 13-17 του ν. 4301/2014
- Κριτική αποτίμηση των αντίστοιχων νομοθετικών διατάξεων

Άρθρο 13 του ν.4301/2014 (συνέχεια)

- Για πρώτη φορά ένας ελληνικός νόμος αναγνωρίζει την Καθολική Εκκλησία στην Ελλάδα, και συγκεκριμένα για τους Οργανισμούς της (τους οποίους αναγνωρίζει αυτοδικαίως ως θρησκευτικά ή εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα) ότι αυτοί **είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένοι με την Καθολική Εκκλησία** κι ότι η εσωτερική οργάνωση και λειτουργία τους διέπεται από το κανονικό δίκαιο της Καθολικής Εκκλησίας.

Νομολογία ΕΔΔΑ

- Η παραπάνω πρόβλεψη καλυπτόταν ήδη από κανόνες αυξημένης τυπικής ισχύος που έχουν εφαρμογή στην Ελλάδα (ιδίως το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων και το Σύνταγμα της Ελλάδος).
- Ειδικότερα, στην υπόθεση “Μητροπολιτική Εκκλησία της Βεσσαραβίας και άλλοι κατά Μολδαβίας” (No 45701/99, § 136-137, ΕΔΑΔ 2001-XII) αναγνωρίζεται ότι: **«το δικαίωμα στην αυτονομία των εκκλησιών των θρησκευτικών κοινοτήτων απορρέει από τη θρησκευτική ελευθερία».**

Ελεύθερες ≠ κρατικές εκκλησίες (1/2)

- Το διεθνές και συνταγματικό δικαίωμα στην αυτονομία των θρησκευτικών κοινοτήτων συνεπάγεται ότι τα κρατικά δίκαια παραπέμπουν **στα εσωτερικά δίκαια των θρησκευμάτων** για τη ρύθμιση των εσωτερικών τους υποθέσεων. Αυτό αφορά στις ελεύθερες εκκλησίες.
- Εξαίρεση αποτελούν οι κρατικές εκκλησίες, οι οποίες **συναινούν στον περιορισμό της θρησκευτικής τους αυτονομίας** από το κράτος στο οποίο υπάγονται. Το κράτος θεσπίζει μέσα από το νομοθετικό όργανο της Βουλής το καταστατικό αυτής της εκκλησίας (π.χ. Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος).

Ελεύθερες ≠ κρατικές εκκλησίες (2/2)

→ Το παράδειγμα της Καθολικής Εκκλησίας, η οποία (σε αντίθεση με την Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος) είναι ελεύθερη και όχι κρατική: το καταστατικό της, το οποίο συνίσταται σε τρεις παπικούς νόμους, θεσπίστηκε από το εσωτερικό της δίκαιο και κυρώθηκε από τον Πάπα, βάσει της θρησκευτικής της αυτονομίας. Κανένα κράτος δεν επεμβαίνει, μιας και πρόκειται για ελεύθερη εκκλησία σε όλες τις χώρες στις οποίες δρα.

Άρθρο 13§3 του ν.4301/2014

“Υφιστάμενοι ναοί, ευκτήριοι οίκοι, μονές, [...] και γενικότερα χώροι λατρείας της Καθολικής Εκκλησίας που δεν περιλαμβάνονται στο παρόν άρθρο, καθώς και χώροι λατρείας που η τελευταία θα ιδρύσει στο μέλλον, **δύνανται να θεωρούνται ως παραρτήματα των αντίστοιχων θρησκευτικών ή εκκλησιαστικών νομικών προσώπων, ...**”

- Εδώ διατυπώνεται η **πρώτη λύση** σε περίπτωση μελλοντικών χώρων λατρείας της Καθολικής Εκκλησίας, ήτοι τα παραρτήματα.

Άρθρο 13§4 του ν.4301/2014

“Θρησκευτικές κοινότητες που λειτουργούν υφιστάμενους ναούς, ευκτηρίους οίκους, μονές, ησυχαστήρια και γενικότερα χώρους λατρείας της Καθολικής Εκκλησίας που δεν περιλαμβάνονται στο παρόν άρθρο, καθώς και θρησκευτικές κοινότητες που θα ιδρύσουν στο μέλλον ναούς, ευκτήριους οίκους, μονές, ησυχαστήρια και γενικότερα χώρους λατρείας, σύμφωνα με το κανονικό δίκαιο της Καθολικής Εκκλησίας, **δύνανται να αποκτούν την ιδιότητα του θρησκευτικού νομικού προσώπου** κατά τις διατάξεις των άρθρων 3 επ., υποβάλλοντας τα δικαιολογητικά της παραγράφου 1β....”

- Εδώ διατυπώνεται η **δεύτερη λύση** σε περίπτωση μελλοντικών χώρων λατρείας της Καθολικής Εκκλησίας.

Καθολικές ≠ υπόλοιπες κοινότητες

- Άρα, οι **καθολικές** θρησκευτικές κοινότητες που θα ιδρύουν στο μέλλον χώρους λατρείας δύνανται να:
  - i. θεωρούνται παραρτήματα του θρησκευτικού νομικού προσώπου ή
  - ii. αποκτούν οι ίδιες τη μορφή του θρησκευτικού νομικού προσώπου εφόσον το επιθυμούν. **Αλλά όχι πια αυτοδικαίως**, αλλά με βάση τη κοινή δικαστική διαδικασία και κατόπιν αίτησης.
- Αντίθετα στις **υπόλοιπες**, εκτός της καθολικής, θρησκευτικές κοινότητες αναγνωρίζεται ρητά μόνο η λύση του παραρτήματος (βέβαια η δεύτερη λύση δεν αποκλείεται κιάλας) στο άρθρο **13§7** του ν.4301/2014.

Άδειες ίδρυσης και λειτουργίας

- Κοινή ρύθμιση για καθολικές και για λοιπές θρησκευτικές κοινότητες (πρβλ. §3 και §7 του άρθρου 13), σχετικά με τις άδειες ίδρυσης και λειτουργίας των χώρων λατρείας:

“..οι άδειες ίδρυσης και λειτουργίας των νομίμως λειτουργούντων χώρων λατρείας **επανεκδίδονται** στο όνομα του θρησκευτικού ή εκκλησιαστικού νομικού προσώπου της Καθολικής Εκκλησίας (παρ.3)/της συγκεκριμένης θρησκείας(παρ.7), μετά από αίτησή του, την οποία προσυπογράφει και ο θρησκευτικός λειτουργός που διαποιμαίνει το χώρο λατρείας **χωρίς καμία άλλη διατύπωση και χωρίς την υποβολή λοιπών δικαιολογητικών.**”

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Άρθρο 14 του ν.4301/2014

Άρθρο 14§1 του ν.4301/2014 (1/2)

“1. Στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων τηρείται ηλεκτρονικό μητρώο θρησκευτικών και εκκλησιαστικών νομικών προσώπων, στο οποίο καταχωρίζονται όλα τα νομικά πρόσωπα του παρόντος νόμου, η δικαστική απόφαση που έκανε δεκτή την αίτηση, η συστατική πράξη, η Ομολογία πίστεως και ο κανονισμός τους. Επίσης, τηρείται ηλεκτρονικό μητρώο των θρησκευτικών λειτουργών που τελούν ιερολογίες με αστικές συνέπειες είτε αυτοί ανήκουν σε θρησκευτική κοινότητα οργανωμένη καθ’ οποιονδήποτε νομικό τύπο είτε ανήκουν σε κοινότητα χωρίς νομική προσωπικότητα.

Άρθρο 14§1 του ν.4301/2014 (2/2)

Η καταχώρηση του κάθε θρησκευτικού λειτουργού, με τα στοιχεία ταυτότητάς του και την θρησκευτική κοινότητα στην οποία ανήκει, γίνεται με επιμέλεια της τελευταίας, κατόπιν σχετικής αίτησης, όπου επισυνάπτεται βιογραφικό σημείωμα του λειτουργού και οι τίτλοι θρησκευτικών σπουδών που τυχόν διαθέτει. Οι θρησκευτικές κοινότητες με ή χωρίς νομική προσωπικότητα και οι θρησκευτικοί λειτουργοί τους υποχρεούνται να γνωστοποιούν αμελλητί τις αλλαγές στα τηρούμενα στοιχεία, ώστε να ενημερώνονται άμεσα τα τηρούμενα μητρώα και ιδίως να διαγράφονται σε περίπτωση απώλειας της ιδιότητάς τους.”

Άρθρο 14§2 του ν.4301/2014

“2. Το μητρώο θρησκευτικών λειτουργών συνιστά για τα κατά τόπον αρμόδια ληξιαρχεία και για τις πράξεις που εγγράφουν στα βιβλία τους, επίσημη πηγή πληροφόρησης της ιδιότητας του θρησκευτικού λειτουργού και είναι ελευθέρως προσβάσιμο από αυτά μέσω της ιστοσελίδας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, προκειμένου να καθίσταται εφικτός ο άμεσος έλεγχος της συνδρομής της ιδιότητας αυτής στα πρόσωπα που συντάσσουν τη σχετική πράξη κατ’ άρθρο 1367 ΑΚ.”

Άρθρο 14§3 του ν.4301/2014

“3. Το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων δύναται να αναρτήσει στο διαδίκτυο ελεύθερα προσβάσιμη στο κοινό, ηλεκτρονική εφαρμογή που να επιτρέπει την επιβεβαίωση της εγγραφής συγκεκριμένου προσώπου στο μητρώο θρησκευτικών λειτουργών και της θρησκευτικής κοινότητας στην οποία αυτό ανήκει.”

Τήρηση δύο ηλεκτρονικών μητρώων

Μητρώο θρησκευτικών και εκκλησιαστικών προσώπων

- Είναι απαραίτητο για την ασφάλεια των συναλλαγών, κάτι που ισχύει για όλα τα νομικά πρόσωπα.

Μητρώο θρησκευτικών λειτουργών

- Είναι ιδίως απαραίτητο για τα ληξιαρχεία, δηλαδή για ιερολογίες που έχουν αστικές συνέπειες (π.χ. γάμος, βάπτιση).
- Η γνησιότητα του βεβαιωτικού της ιερολογίας ληξιαρχικού εγγράφου εξαρτάται από το αν όντως υπήρχε η ιδιότητα του θρησκευτικού λειτουργού.

Μητρώο Θρησκευτικών Λειτουργών

- Η καταχώρηση των λειτουργών γίνεται με επιμέλεια των αντίστοιχων θρησκευτικών κοινοτήτων, ακόμη κι εκείνων που δεν έχουν καθόλου ή που έχουν άλλη, εκτός της θρησκευτικής, νομική προσωπικότητα. Το ότι και οι τελευταίες δικαιούνται να καταχωρούν τους θρησκευτικούς τους λειτουργούς για την τέλεση ιερολογιών συνιστά μια πολύ ορθή, σύμφωνη με την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων και την αρχή της ισότητας ανάμεσα στις διάφορες θρησκευτικές κοινότητες (ανεξαρτήτως νομικής προσωπικότητας) διάταξη.

Άρθρο 15 του ν.4301/2014

- **Ικανότητα διαδικίου/δικαστικής παράστασης:**
“Θρησκευτικές κοινότητες που δεν έχουν αποκτήσει καθ’ οιονδήποτε τρόπο νομική προσωπικότητα, μπορούν να είναι διάδικοι ενώπιον αστικού και διοικητικού δικαστηρίου.”
- Από την παραπάνω διάταξη **παραλείπονται τα ποινικά δικαστήρια**, κάτι που λογικά και αντικειμενικά δεν μπορεί να δικαιολογηθεί.

Άρθρο 16 του ν.4301/2014

- Προβλέπονται οι περιπτώσεις στις οποίες ο νόμος 4301/2014 δεν εφαρμόζεται:

“Οι διατάξεις του παρόντος δεν εφαρμόζονται: (α) για τους θρησκευτικούς λειτουργούς και την οργάνωση των θρησκευτικών κοινοτήτων, που ανήκουν στην κανονική δικαιοδοσία και κλίμα της κατά το άρθρο 3 του Συντάγματος Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ελλάδος ή των λοιπών, εντός ή εκτός Ελλάδος, ομόδοξων Εκκλησιών του Χριστού, Πατριαρχείων, Μητροπόλεων ή Μονών, που είναι ενωμένες δογματικώς με τη Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως και τηρούν, όπως και εκείνη, απαρασαλεύτως τους Ιερούς Αποστολικούς και Συνοδικούς Κανόνες και τις Ιερές Παραδόσεις, (β) για τους θρησκευτικούς λειτουργούς και την οργάνωση των θρησκευτικών κοινοτήτων που πιστεύουν στον ιουδαϊσμό, για τις οποίες εφαρμόζονται οι διατάξεις περί ισραηλιτικών κοινοτήτων και (γ) για τους θρησκευτικούς λειτουργούς και την οργάνωση θρησκευτικών κοινοτήτων μουσουλμάνων στις εδαφικές περιφέρειες των μουφτειών.”

Άρθρο 17 του ν.4301/2014

- Εισάγεται **νομικό τεκμήριο** για την απόδοση χαρακτηρισμού μιας θρησκείας ως «γνωστής». **Περιττή διάταξη, αλλά θεμιτή:**

“Τεκμαίρεται ως γνωστή θρησκεία κάθε θρησκεία και δόγμα που για την άσκηση της δημόσιας λατρείας της, τελεί σε ισχύ σχετική άδεια ίδρυσης και λειτουργίας ναού ή ευκτήριου οίκου της.”

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Κυριάκος Κυριαζόπουλος «Συγκριτικό Εκκλησιαστικό Δίκαιο. Ενότητα 6^η: Η ελληνική εθνική νομοθεσία (μέρος ΣΤ΄)». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: http://opencourses.auth.gr/eclass_courses.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

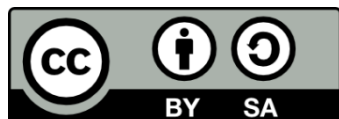

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Μαριάνθη-Ελένη
Διαμαντοπούλου

Θεσσαλονίκη, 19-04-2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

